

COHORS I SAGITTARIORUM LA ZĂVOI (JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN)

În toamna anului 1976, a fost efectuată o perigheză în hotarul mai multor localități situate de-a lungul Văii Bistrei. Au fost descoperite cu această ocazie noi puncte de interes arheologic, care vin să completeze pe cele cunoscute deja din cercetările mai vechi.

Un asemenea punct, căruia i s-a acordat o atenție sporită, se află situat în imediata vecinătate a cimitirului din comuna Zăvoi. În acest loc se poate observa cu ușurință la suprafața solului urme de ziduri, care se pierd în grădinile împrejmuite ale localnicilor. Din relatările celor doi proprietari în a căror grădini se pierd zidurile amintite, s-a putut deduce că odată cu lucrările de primăvară a pământului sînt scoase la suprafață fragmente de țigle, cărămizi, pietre și mortar (dealtminteri găsite de noi și în suprafața necultivată), fapt ce indică existența unor vestigii romane situate în acest punct.

Îndepărtînd o ridicătură de pietre, peste care se așternuse un strat superficial de sol vegetal, au apărut fragmente de țigle, cărămizi, și mortar. Continuînd investigațiile, la numai 15 cm sub dărîmătură apar fragmente ceramice din sec. II—III e.n., aparținînd unui capac și unui fund de vas, lucrute la roată, semifină de culoare gri-cenușie și cu o ardere proastă Fig. 1—2. un piron din fier în patru muchii cu capul rotund, lung de 18 cm (Fig. 3), precum și două cărămizi rotunde, aparținînd instalației de hipocaust, ambele avînd aplicate central ștampila cohorței I Sagittariorum.

Prima cărămidă, cu dimensiunile de 18 × 5 cm are ștampila în tabula ansata: 113 × 29 mm; literele în relief înalte de 25 mm: COH(ors) I S(agittariorum): O + H în ligatură (Fig. 4).

A doua cărămidă, identică cu prima, are literele mai puțin vizibile, îndeosebi litera O (Fig. 5). Ca element în plus, în colțul din stînga se pot distinge urmele lăsate prin presare de marginea ștampilei în timpul aplicării ei și a cărei dimensiuni, calculînd spațiul ce o separă de tabula ansata, sînt de 120 × 50 mm. La ambele ștampile se poate observa uzura literelor ce indică o folosire îndelungată a acestora.

Prezența la Zăvoi, a două cărămizi aparținînd cohorței I Sagittariorum ridică în mod firesc noi probleme în legătură cu această unitate militară.

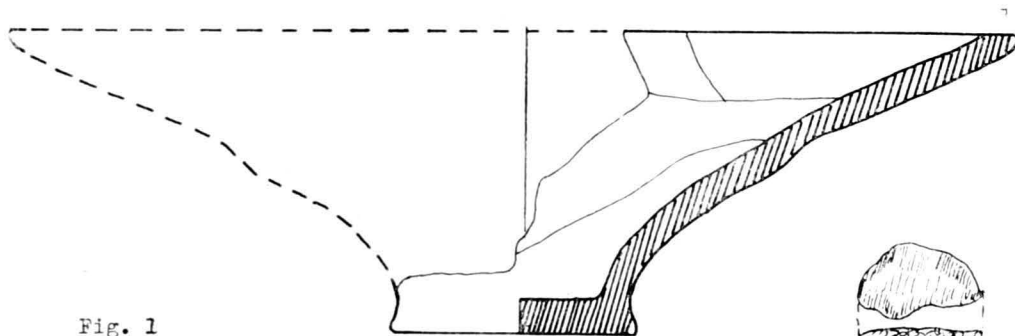

Fig. 1

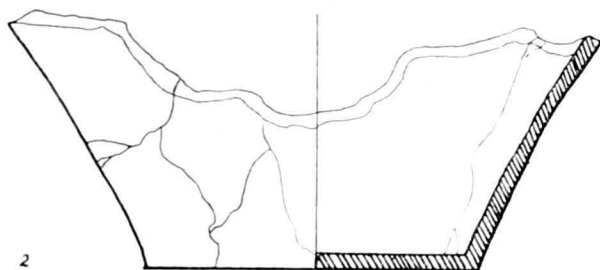

Fig. 2

Fig. 3

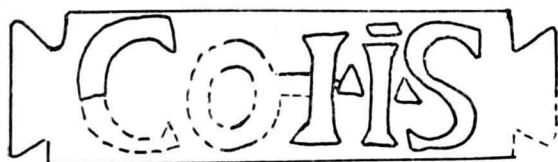

Fig. 4

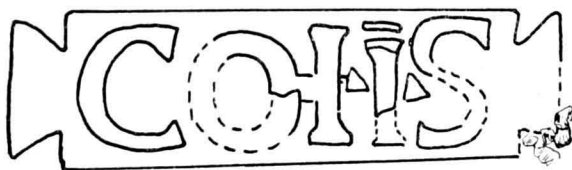

Fig. 5

Fig. 1—5 Zăvoi, (1. — capac de vas; 2. — fund de vas; 3. — piron de fier; 4—5 tipuri de ștampile).

Călăuzindu-ne după indicațiile din Tabula Peutingeriana, pe drumul roman dintre Tibiscum și Ulpia Traiana Sarmisegetuza, prima localitate pe care itinerariul antic o înscrie este *Agnaviae*, identificată ipotetic pe teritoriul de azi al comunei Zăvoi, unde cercetările mai vechi și mai noi consemnează existența unui mare castru în jurul căruia s-a dezvoltat ulterior o așezare romană¹.

Plecînd de la acest fapt, descoperirea celor două cărămizi avînd imprimată ștampila cohorței I Sagittariorum nu poate fi doar întîmplătoare, sugerează o staționare mai îndelungată a acestei unități în localitatea amintită mai sus. Pînă în prezent este cunoscut că această cohortă a staționat în două garnizoane din Dacia. Luată în ordine cronologică, o găsim mai întîi la Tibiscum (atestată epigrafic în anul 165)² și apoi la Drobeta³. Prezența acei cohorțe, au a unei vexilații a acestei unități la Zăvoi, poate fi pusă în legătură cu asigurarea drumului și mai ales pentru paza defileului dintre Bucova și Zăicani, cu atît mai mult cu cît prezența ei o găsim semnalată în jurul anilor premergători războaielor marcomanice. La întrebările cît timp a staționat această cohortă la Zăvoi, dacă a avut sau nu un timp garnizoana aici, doar săpăturile arheologice ce vor fi întreprinse în viitor vor putea lămuri aceste probleme.

OVIDIU BOZU

COHORS I SAGITTARIORUM IN ZĂVOI (KRS. CARAȘ-SEVERIN)

(Z u s a m m e n f a s s u n g)

Im Bereich der Gemeinde Zăvoi wurden im Rahmen einer Untersuchung im Gemeindefriedhof mehrere Tonscherben, Eisengegenstände sowie zwei einem *Hypocaust* angehörenden Ziegel entdeckt. Die letzten trugen den Stempel *C(ohors) I Sag(ittariorum)*. Die Anwesenheit der aus dem benachbarten Tibiscum bekannten Hilfstruppe kann hier in Zăvoi mit der Bewachung des Römerstraße und insbesondere des Siebenbürgisch Eisernen Tores, d.h. des Engpasses zwischen Bucova und Zăicani in Zusammenhang gebracht werden.

¹ I. F. de Marsigli, *Description du Danube de puis la montagne de Kalenberg en Autriche jusq'au confluent de la rivière de Jantro en Bulgarie*, Haga, 1744; B. Milleker, *Delm.*, 62; K. Miller, *Itineraria romana*, Stuttgart, 1916, p. 547; Traian Simu, II, tab. 8, fig. XXX., *Drumuri și cetăți romane în Banat*, Lugoj, 1924, p. 29; Al. Borza, *Banatul în timpul romanilor*, Timișoara, 1943, p. 70; Idem, *Cetățile romane dintre Tibiscum și Sarmizegetusa*, în *Revista Institutului Social Banat-Crișana*, XI, 1943, p. 210—216; C. Daicoviciu, AISC, IV, p. 308; M. Macrea, *Viața în Dacia romană*, București, 1969, p. 152, 221; D. Tudor, *Orașe, Tîrguri și sale în Dacia romană*, București, 1968, p. 43—44; TIR, L. 34, p. 25.

² M. Moga, *Știri noi despre garnizoana militară de la Tibiscum*, în *Tibiscum*, III, p. 129 și urm.

³ M. Moga, I. I. Russu, *Lapidarul Muzeului Banatului*, Timișoara, 1974 p. 51; M. Moga, *op.cit.*, p. 130; D. Tudor, *Olenia romană*, București, 1968, p. 274, 381, 389; D. Benea, *Cîteva precizări cu privire la monumentele epigrafice ale cohorței I Sagittariorum la Drobeta*, în SCIVA, 27, 1976, p. 77 și urm.; IDR, III/1, nr. 251.